

Вивчаємо творчість Івана Кочерги

Людмила Лінкевич,

вчитель української мови та літератури

ЗОШ I—III ст. №28

м. Житомир

Урок 1

Тема: Іван Кочерга. Життєвий і творчий шлях. Тематична й жанрова особливість творів. Драматична поема «Свіччине весілля», її історична основа. Символічні образи свічки і світла у п'єсі.

Мета: ознайомити старшокласників із біографією драматурга, його складним і суперечливим шляхом у літературу, дати уявлення про етапи історичної доби, які пережила наша нація в часи Київської Русі та Литовського князівства; опрацювати зміст драматичної поеми «Свіччине весілля», з'ясувати символічні образи твору; виховувати почуття патріотизму, свідоме ставлення до життя.

Очікувані результати

Учні знатимуть: основні віхи життя і творчості Івана Кочерги, зміст драматичної поеми «Свіччине весілля», її жанрові особливості.

Учні вмітимуть: схарактеризувати образи твору, розкрити їхню символіку, висловити власне ставлення до порушених проблем, створити міні-проекти.

Тип уроку: засвоєння знань і формування вмінь.

Випереджувальне завдання: з'ясувати основні віхи життя і творчості Івана Кочерги, прочитати драматичну поему «Свіччине весілля».

Обладнання: текст твору, портрет письменника, ілюстрації до творів, інформаційні пакети для учнів, мультимедійна презентація.

Епіграфи: *Митці покликані народом для того, аби показувати світові насамперед, що життя прекрасне.*

О. Довженко

Розум мав вольтерівської гостроти, викривач був незрівнянний, та все ж визначальним, мені здається, в його вдачі було саме це: ніжність, душевність, поетичність...

О. Гончар

Перебіг уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап

Забезпечення емоційної готовності до уроку

Обмін побажаннями успіху з сусідом по парті (побажання записуються на пірамідках).

Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

Бесіда:

«Майстром вічності» називає Івана Кочергу літературознавець Всеволод Неділько. Як ви розумієте цей вислів?

Що ми можемо назвати вічним?

Як ви розумієте епіграфи уроку?

Постановка проблеми. Мотивація

Проблемне питання: що потрібно людині, щоб досягти вершин майстерності, не втративши порядності, душевності, ніжності?

Повідомлення теми і мети уроку

Цілевизначення і планування

Учні визначають цілі уроку самостійно.

Метод «Мікрофон»

Сьогодні на уроці я знатиму...

Сьогодні на уроці я навчуся...

Сьогодні на уроці я досягну успіху завдяки...

Визначення індивідуальних цілей, ознайомлення із загальними

Складання схеми «ЗХВ» (учні заповнюють клас-тери схеми «ЗХВ», зачитують їх)

Знаю	Хочу дізнатись	Вивчив
Основні віхи життя Івана Кочерги	Цікаві факти з особистого життя	

II. Операційно-пізнавальний етап уроку

Слово вчителя. Йшов 1877–1878 рік... Росія воювала з Туреччиною за Балкани. Голодні й погано вдягнені російські солдати замерзали на Шипці, а на їхніх і так мізерних продовольчих пайках збивали собі неабиякий капітал інтенданти, тилові щури-чиновники. Ніхто з офіцерів не смів про це навіть заїкнутися: в кого гроші, в того й сила. Та знайшовся один штабс-капітан, який не побоювався й викрив шахрайство. Високоблагородія сприйняли це за шантаж і тричі намагалися відкупитися. Та безкомпромісний штабс-капітан Антон Кочерга не спокусився й таки подав рапорт про зловживання й корупцію. Проте підкупили інших, і в результаті винним вийшов сам Кочерга, якого «за наклеп» і як людину «неблагонадійну й неспокійну» змусили вийти у відставку. Тоді майбутній батько (як ви вже, напевно, здогадалися) майбутнього письменника у пошуках роботи помандрував селами і містами Росії: служив військовим, будівельником, залізничником.

Для багатьох знайомих батько Івана Кочерги був Дон-Кіхотом, бо відзначався надзвичайною чесністю й порядністю. Хоча через ці риси характеру й була зруйнована блискуча кар'єра військового, та він ніколи не скаржився, що вчинив саме так. Цю порядність особистим прикладом виховає у синіві.

Що ви дізналися про життя і творчість письменника?

Учнівські міні-проекти (випереджувальне завдання). У процесі виступів учні заповнюють кластери піраміди основними відомостями про життєвий та творчий шляхи Івана Кочерги.

Родинне виховання

Іван Антонович Кочерга народився 6 жовтня 1881 р. в містечку Носівка на Чернігівщині в сім'ї залізничного службовця. Мати Івана Кочерги була людиною акторських здібностей, уміла декламувати й імпровізувати, хоча й ніколи не виступала на сцені. При світлі гасової лампи малий Іван часто цілими вечорами слухав її чудові розповіді.

Життя «на колесах»

Родина часто переїжджала, оскільки Антон Петрович у той час став залізничним службовцем. Хлопчиків подобалося «життя на колесах», сповнене нових знайомств і нових вражень. З ранніх літ Іван був

оточений піклуванням і увагою батьків, ріс переважно в «товаристві» літературних героїв, а не однолітків. Був не по літах розумним, допитливим.

Захоплення театром

Малий Іван добре малював, і друзі сім'ї пророкували, що він обов'язково стане відомим художником. А хлопчик знайшов інше уподобання — захопився грою в театр. Він клеїв дерев'яних ляльок, малював декорації — мав перед собою кожного дня цілу іграшкову країну. В усіх провінційних містах і містечках, не кажучи вже про столицю, хлопчик просив батька відвідати з ним театр. Але після 1905 року не завжди щастило побачити дійсно серйозну виставу, бо почалася реакція й цензура дозволяла ставити лише примітивні водевільчики.

Освіта письменника

Як і всі діти із заможних сімей, початкову освіту одержав дома. Лише 1891 р. родина оселяється в Чернігові, де 1899 р. він навчався в гімназії. Відтак їде до Києва і вивчає право на юридичному факультеті. Одержавши диплом другого ступеня, молодий фахівець міг знайти собі роботу за спеціальністю навіть у Києві, але повернувся до Чернігова, де його давно вже чекала кохана дівчина, одружився — і жодного дня так і не працював юристом.

Аделаїда Соколовська була закохана в Івана ще з тих часів, коли він закінчував гімназію. Дівчина виховувалась у сім'ї старшої сестри — матері не пам'ятала (мати померла зовсім молодою), а батько — талановитий піаніст — постійно гастролював і не міг брати дочку з собою. У 1906 році в подружжя народився первісток Михайло, а через два роки — Роман.

Перші спроби пера

Перший свій крок у літературу Іван Кочерга зробив ще в Чернігові у 1904 році, коли в «Черниговских губернских ведомостях» надрукував кілька ґрунтовних театральних рецензій, підписуючи їх або криптонімом «И.А.К.», або іменем одного з героїв майбутньої п'єси «Майстри часу» — Карфункель. Сам письменник початком своєї творчості вважав 1910 рік, коли була створена його перша романтична п'єса-казка російською мовою «Песнь в бокале». До речі, і перші драматичні твори, і перші вірші, і театральні рецензії (а їх назбиралося понад 90) письменник писав російською мовою. Пояснити такий феномен не важко: так було безпечніше, а до того ж, коли Івана приймали на державну службу, то, як і всіх чиновників, змусили дати розписку, що він не є учасником жодної політичної організації, а потім ще й зобов'язали скласти церковну присягу на вірність самодержавній владі. Молодий Кочерга не відзначався радикалізмом, був працьовитим, законослухняним і сумлінним, за що досить швидко отримав чин колезького асесора й орден Станіслава III ступеня. Перша п'єса, написана російською мовою в 1910 році («Песнь в бокале») і перекладена Тичиною, вперше була поставлена в Харківському Народному театрі лише 1926 р. під назвою «Легенда про пісню». Успіху вона не мала. Нова п'єса — «Дівчина з мишкою» (російською мовою) — була поставлена 1913 року і мала помітний, хоч і скандальний успіх.

Літературна діяльність

Українською мовою Кочерга почав писати на початку 20-х років. У цей час він завершує роботу над п'єсою «Фея гіркого мигдалю» (1925), а у 1927 році пише «Алмазне жорно». 1928 рік ознаменувався виходом кількох п'єс, безпосередньо пов'язаних тематикою і проблематикою з тогочасною дійсністю, серед них — комедія «Натура і культура», драма-феєрія «Марко в пеклі» (1928) і низка так званих «кооперативних» п'єс, типових для 20-х років. Вистава «Марко в

пеклі» у харківському Червонозаводському театрі (режисер В. Василько) мала успіх, але до самого твору рецензенти поставилися стримано.

Особливе місце у творчому доробку Івана Кочерги посідає драма «Свіччине весілля». Уперше під назвою «Пісня про Свічку» вона вийшла друком у 1931 році. Через два роки під такою ж назвою твір видали російською мовою. Того ж року письменник удруге змінив видати драму українською мовою, значно переробивши і змінивши назву на «Свіччине весілля». Безсумнівно, друге українське видання було значно якіснішим, вдалішим. Саме в такій редакції твір дійшов до наших днів.

Драматична поема «Свіччине весілля» була поставлена лише 1935 р. в Запоріжжі й тільки після цього почала триумфальний похід сценами десятків театрів. Окрилений успіхом, драматург пише все нові й нові твори. П'єса «Майстри часу», незважаючи на те, що спочатку була відхилена українським реперткомом, на Всесоюзному конкурсі драматургічних творів у 1934 р. здобула третю премію.

У 1934 році І. Кочерга переїздить до Києва, де поринає в активну громадську, критико-публіцистичну та творчу роботу. Продовжує художню розробку проблемних філософських питань, працює над кіносценаріями і перекладами.

У 1941 році у зв'язку з подіями Другої світової війни письменника разом з іншими талановитими людьми евакуюють в Уфу, де він працює на посаді редактора газети «Література і мистецтво», а також науковим співробітником Академії наук УРСР, яка теж переїхала до столиці Башкирії.

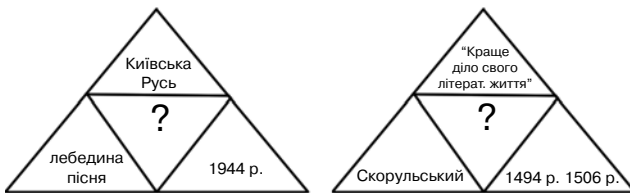
У цей час Кочерзі жилося дуже тяжко. І не тільки тому, що сім'ю розмістили в маленькій кімнатці готелю, — тоді всі проживали в тісноті, — а ще й тому, що все-народна трагедія ставала його особистою катастрофою. На чужині не писалося, а те, що виходило з-під пера, не мало такої сили, як твори, народжені в рідному краї. У 1943 році І. Кочерга переїхав до Москви. А в 1944 році повернувся до Києва, де закінчив свою лебедину пісню — історичну драму про часи Київської Русі «Ярослав Мудрий». Драма була задумана як історична трагедія, але деяка ідеалізація самого образу князя не дозволила автору домогтися по-справжньому трагедійного звучання твору. Як романтична ж драма «Ярослав Мудрий» є високим досягненням в українській літературі. Після виходу п'єси авторові довелося хвилюватись не лише про долю твору, а й про свою власну (драматург очікував арешту й навіть розстрілу — такою була обстановка навколо «Ярослава Мудрого»). Літній І. Кочерга зламався як митець. Написані пізніше коротенькі драми уже не мали тієї глибини. Правда, у 1948 році він створив трагедію «Пророк» про Шевченка, але на сценах театрів цей твір з'явився аж у 1961 році, після смерті автора. За життя Кочерга одержав ще кілька болючих, добре продуманих ударів у спину від сталінських посіпак.

Письменник планував також написати драму про чудового українського музиканта М. Березовського, але тяжкі часи гонінь на все національне й патріотичне, смерть сина й цілий букет хвороб не дозволили І. Кочерзі втілити у життя свій задум. І хоча 1950 року письменникові було присвоєно почесне звання заслуженого діяча мистецтв України, митець більше не написав жодного твору. У ці роки він займався хіба що перекладами, адже досконало знав французьку та німецьку мови. Останньою завершеною роботою Кочерги-перекладача вважається «Приборкання непокірної» Шекспіра.

Помер Іван Антонович Кочерга 29 грудня 1952 року. Похований на Байковому кладовищі в Києві.

Пошуково-дослідницьке завдання

На основі прослуханої інформації з'ясувати й вписати у центрі трикутників поняття, яке пов'язує три інші.

(Відповіді: драматична поема «Ярослав Мудрий»; драматична поема «Свіччине весілля»)

Робота з текстом драматичної поеми «Свіччине весілля»

Літературознавча хвилинка. Драматична поема

– невеликий за обсягом віршований твір, в якому поєднуються жанрові форми драми та ліро-епічної поеми. Основу жанру становить внутрішній динамічний сюжет – власне, конфлікт світоглядних та моральних принципів при відсутності панорамного тла зовнішніх подій, перевазі ліричних чинників над епічними та драматичними.

Назвіть драматичні поеми, з якими ви знайомилися на уроках літератури. (*«В катакомбах» Лесі Українки, «По дорозі в казку» Олександра Олеся.*)

Слово вчителя. Іван Антонович Кочерга писав п'єси прозою і віршами. Серед великих його творчих досягнень особливе місце посідає поема «Свіччине весілля», оскільки їй притаманні найінтенсивніший емоційний сплеск, штормові удари людських почуттів і пристрастей. Романтична піднесеність драматичної поеми як жанру залежить від реальної життєвої основи ідейно-емоційних конфліктів.

Робота в групах «Читання з позначками»

(Читаючи текст про історію написання твору, групи роблять відповідні позначки навпроти потрібної тільки їм інформації: історики(І) – історична правда у драматичній поемі, письменники(П) – художній вимисел та його завдання, фольклористи(Ф) – обрядовість у творі, критики(К) – інформація про те, чому цей твір викликав неоднозначні думки радянської критики.)

Драматичну поему «Свіччине весілля» було створено в 1930 році. Приводом до її написання став такий факт: знайомлячись з історичними матеріалами про минуле нашого народу, Іван Кочерга натрапив на 2 грамоти литовських князів, які панували на загарбаних землях Києва у кінці XV – на початку XVI ст., де йшлося про заборону для простих людей користуватися світлом у своїх оселях. У передмові до твору письменник підкреслював, що заборона існувала щонайменше 15 років, і у грамотах згадувалося невдоволення киян з цього приводу. Історія не подавала повстання ремісників – у творі це художній домисел.

Тема литовського панування в Україні була заборонена в радянські часи, тому читачі мусили сприймати подане драматургом на віру, не маючи належних уявлень про історичний проміжок часу, охоплений у творі. Історичні дані свідчать, що, по-перше, саме литовські князі допомогли Україні звільнитися від монгольського іга. По-друге, підпорядкувавши собі Україну, литовські володарі сприйняли як належне вищість української культури, визнали українську мову державною, запровадили нею діловодство. Статут Литовський, магдебурзьке право були документами високого рівня, давали українцям право на розвиток ремісництва та торгівлі.

Але повернімося до часового відрізка драми Івана Кочерги. Тоді Литва володіла тільки частиною України та Києвом.

Київ, що вважався торговельним центром, не процвітав, бо його постійно руйнували набіги татар. Ремісничі квартали того часу можна назвати дерев'яно-солом'яними. Вони спалахували під час пожежі в одну мить. Очевидно, саме з метою безпеки литовськими князями було прийнято заборону світити світло.

У передмові до «Свіччиного весілля» драматург мотивує причини ймовірного повстання насамперед тим, що кияни збагнули посягання місцевих чиновників на їм дане магдебурзьке право. Автор згадує також народну київську традицію, за якою 1 вересня дівчата «женили свічку». В цьому обряді відчувається вцілілий язичницький аспект, адже магічні дії зі свічкою використовували під час ворожіння на Андрія, Різдва, Івана Купала. Щоб вгадати, який буде суджений, дівчата опівночі запалювали нову свічку з яркого воску, прикрашену стрічками та квітками, і по тіні, яку кидала свіча на стіну, визначали зовнішність нареченого. Сама назва звичаю наштовхнула письменника на показ весілля у драмі й одночасно дала прізвисько головному героєві.

Інтерактивна вправа «Асоціативний куц»

Завдання: навести асоціативний ряд слів до понять «світло», «свічка», з'ясувати значення цих символів.

Свічка, тепло, світло, обряд, радість, вогонь, життя, молитва.

Можлива відповідь: Спираючись на цитату з твору: *«Не діжде він, щоб знов/ Ми як раби на замок працювали/ Та як кроти сиділи без вогню!»*, можна зобразити висновок, що світло у створенні збірною образу київських ремісників виступає як конкретний об'єкт їх боротьби і разом з тим як символ постійного прагнення до кращого життя.

Вибірково-асоціативний диктант

Завдання: вибрати з переліку словосполучень ті, що стосуються свічки як символу у драматичній поемі Івана Кочерги «Свіччине весілля».

Головний герой, обрядове дійство, молитва до Богородиці, боротьба за світло, протипожежна безпека, конфлікт твору, надія на краще життя, виріб з яркого воску, молодість, життєствердність.

III. Рефлексивно-оцінювальний етап

Бесіда:

Який епізод із життя письменника вас найбільше вразив і чому?

Що потрібно людині, щоб досягти вершин майстерності, не втративши порядності, душевності, ніжності?

Вкажіть жанр твору Івана Кочерги «Свіччине весілля», назвіть ознаки.

Під якою назвою був уперше опублікований цей твір?

Назвіть персонажів драматичної поеми «Свіччине весілля».

Інтерактивна вправа «Женити свічку»

На уроці ми вже розглянули фольклорне підґрунтя написання твору. Назва твору суголосна назві обрядового дійства. Спробуймо прикрасити («оженити») імпровізовані свічки словами-стрічками: «Що найбільше сподобалося на уроці?», «Новою інформацією для мене було...», «Після уроку я зможу..., вмітиму...»

IV. Домашнє завдання

Загальне: виписати цитати до образів Івана Свічки та Меланки; з'ясувати проблематику драматичної поеми «Свічине весілля».

Диференційоване: написати твір-мініатюру на тему: «Іван Свічка та Меланка – живе втілення українських національних морально-етичних ідеалів хлопця та дівчини».

Урок 2

Тема: Втілення в образі Івана Свічки непоборної сили українського народу в боротьбі за щастя і волю. Образ Меланки як символу України та її тернистого шляху в історії.

Мета: допомогти учням глибше зрозуміти твір, розкрити образи головних героїв, закріпити вивчене про архітектоніку художнього твору та його художні засоби, виховувати старшокласників на морально-етичних національних зразках, розвивати усне мовлення, логічне мислення, уяву.

Очікувані результати

Учні знатимуть: зміст і проблематику драматичної поеми «Свічине весілля», її жанрові особливості.

Учні вмітимуть: характеризувати головних героїв твору, висловити власне ставлення до вчинків персонажів, підтверджувати власну думку цитатами з твору.

Тип уроку: комбінований.

Випереджувальне завдання: створити мультимедійну презентацію «Герої драматичної поеми Івана Кочерги «Свічине весілля». Підготувати інсценізації уривків з твору.

Обладнання: текст твору, портрет письменника, ілюстрації до творів, інформаційні пакети для учнів, мультимедійна презентація.

Перебіг уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап

Забезпечення емоційної готовності до уроку

Учні слухають пісню В. Шинкарука «Свіча».

Поясніть, як ви розумієте слова:

*Запалю свічу з віком віч-на-віч,
Запалю свічу, щоб здолати ніч,
Запалю свічу у тривожний час,
Помолюсь вогню, щоб вогонь не згас.*

Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань

Бесіда:

Які ваші враження після прочитання твору?

Які проблеми порушує Іван Кочерга в драматичній поемі – «кращій справі літературного життя»?

Перевірка домашнього завдання. (Учні підтверджують думки цитатами з твору.)

Проблематика «Свічиного весілля» Івана Кочерги
1. Проблема волі та шляхів її здобуття

... тільки що ж робить,

Коли добром ніхто не дасть нам світла –

Його здобути треба – не молити,

Бо без борні нікчемні все молитви.

І свічки мирної не варта та країна,

Що в боротьбі її не засвітила. (зброяр Іван Свічка)

2. Проблема патріотизму

«Хоч не мені – для вільного народу/ Колись зоря займеться світова». Це зоря волі, зоря вільної від чужих панів Батьківщини, зоря світла, що зігриває серця простих людей, які зуміли здобути свої привілеї у жорстокої боротьбі з іноземцями, що знущалися з бідних ремісників. Адже є ще такі люди, в серцях яких відчувається «вільний лицарський дух козацтва», хто взяв на себе нелегкий труд «шаблюю і сохою далекі

наші межі боронить». П'єса І. Кочерги «Свічине весілля» вчить любити нашу Батьківщину в минулому, теперішньому та майбутньому, вчить віддавати всі сили, щоб вона з кожним роком усе кращала.

3. Проблема кохання

Поруч із І.Свічкою – його наречена Меланка. Автор використовує традиційні художні засоби, змальовуючи образ дівчини, що йде за коханим на боротьбу, зберігає вірність і в найстрашніші хвилини. Кращі якості душі Меланки проявляються в її конфлікті з князем Ольшанським. Коли він ставить її перед вибором: смерть Свічки чи «кохання» князя – заради життя дорогої людини Меланка йде за князем. Перед читачем образ, у якому втілено найкращі риси української жінки.

4. Проблема народної боротьби та самопожертви заради високих ідеалів

Ця проблема знаходиться в епіцентрі твору. Кочерга використовує прийом драматичного протиставлення двох таборів, Подолу і Верхнього міста, для загострення основного конфлікту. Наскрізним і символічним є образ Свічки, вогню. Навколо світла волі для боротьби за нього збираються подільські цеховики Чіп, Коляндра, Передерій. Власне, формальним приводом для конфлікту, який розгортає дію, є заборона світити світло в Києві. Пани бенкетують, а люди змушені сидіти в темряві: «без світла, в темних хатах, як кроти». Київські ремісники, змальовані Кочергою правдиво і переконливо, уособлюють Україну, що бореться. Поділ вирує тому, що вбачає у жорстоких наказах Воеводи пряме зазіхання на свої права та привілеї, спробу перетворити вільних громадян на покірних рабів. Деякі з них, Кожум'яка Чіп та Золотар Передерій, закликають дати гідну відсіч поневолювачам.

Постановка проблеми. Мотивація

Слово вчителя. Любов «пориває людей на подвиг, на борню, на бій». Для Свічки особисте й громадське завжди поруч, герой не розуміє свого щастя без визволення міста від гніту володарів. Адже це рабство не тільки фізичне, а перш за все духовне:

*Тоді весілля справлю я своє,
як все Подольє свічками засяє.*

Чи погоджуєтесь ви з думкою головного героя твору?

*Немає в світі бурі, щоб огонь
Могла задути вічний та правдивий.*

Повідомлення теми і мети уроку

Цілевизначення і планування

Складання схеми «ЗХВ» (учні заповнюють клас-тери схеми «ЗХВ», зачитують їх)

Знаю	Хочу дізнатись	Вивчив
Як характеризувати героїв драматичного твору	Чому Меланка уособлює Україну	Персонажів драматичної поеми, проблематику твору

Визначення індивідуальних цілей, ознайомлення із загальними

II. Операційно-пізнавальний етап уроку

Робота в парах. (Кожній парі учнів пропонується, користуючись довідковим матеріалом та цитатами, написаними вдома, опрацювати один підпункт плану характеристики, записати його на продовговатій стрічечці паперу (уявній дощечці містка); далі представити його протягом однієї хвилини, почепити на дощці, таким чином утворюючи місточку від головних героїв до читачів.)

Слово вчителя. Звернімо увагу на епіграф уроку. «Театр – умовна річ, – говорив Іван Кочерга. – Не можна, щоб все було, як у житті, і часом така реальна гра перекидає місток зі сцени до глядача». Отже, певною мірою ідеалізуючи образи Івана Свічки та Меланки, письменник прагнув змалювати їх більш виразно як носіїв ідей свого часу. Спробуймо пройти уявний місток характеротворення головних персонажів за допомогою плану.

Образ Івана Свічки

1. Іван Свічка – організатор боротьби київських цеховиків проти литовських поневолювачів (*Особливо ж вагомим є образ головного героя драми зброяра Івана Свічки. Це він добре знає життя і людей, це він дбає про інтереси громади, це він ладен віддати життя за загальну справу. Його мужність і висока людська гідність зумовлені усвідомленням власної причетності до справедливої боротьби народу за свої права, вірою в торжество волелюбних ідеалів. На кпини воєводи ув'язнений Свічка впевнено відповідає:*

*Немає в світі бурі, щоб огонь
Могла задуги вічний та правдивий!*

Свічка веде людей, щоб повернути «привілеї» свої: *А не віддасть добром, то візьмем силою,
Об заграву шляхетного їх замка
Тоді засвітим наші каганці!*

2. Ставлення до Свічки ремісників і панів.

3. Основні риси характеру героя:

– сміливість, відвага та мужність;

(Але наперекір усім панам та їхнім прихвостням здобуває Свічка князівську грамоту «Хай буде світло!» Святкують люди Свіччине весілля, хоч і недовгою була їхня радість: забирають ватажка їхнього до воєводи. Та ніхто не в змоззі звернути з обраного шляху Свічку, ніхто не зможе загасити вогонь, що здавна полум'яніє в серцях людей:

*Задуги можна свічку, загасить
Пожежу навіть можна, навіть всі
Жаринки найдрібніші затоптать,
Але живий вогонь і в кременці
Чекає лиш, щоб ми його збудили.*

Це слова Івана Свічки, який вже був загнаний у куток воєводою, але не був зломлений, як не була зломлена його дівчина Меланка.)

– ввічливість, благородство і почуття власної гідності;

– любов до Меланки.

4. Особливості мови персонажа. (*Мова афористична, яскрава і переконлива завдяки вживанню риторичних запитань, звертань, влучних метафор, епітетів.*)

5. Оцінка образу літературною критикою. (*Дехто закидав авторіві «Свіччиного весілля», що головний герой твору надто високо свідомий як для епохи середньовіччя.*)

Образ Меланки

1. Соціальне походження Меланки.

2. Дбайливе ставлення до матері. (*А яке щире, чуйне у неї серце, як вона любить свою матір, заради якої порушує страшну заборону світити світло! «Сумує мати в темряві, благає, Щоб засвітила...»*)

3. Повага до дівчини з боку подруг та ремісників.

(Меланка для дівчат, для своїх подруг – красуня, свічка, яку вони не дають скривдити писарю Козеліусу. Як і для свого коханого, Івана Свічки, багато вона значить для них, бо віддають належне і її вроді, і її розуму, рішучості та вірності у коханні.)

4. Основні риси характеру:

– висока моральність, людська гідність;

– тактовність і принциповість;

(Зваблива і світла, неначе промінь сонця, Меланка чарує усіх – від подруг до свавільного князя Ольшанського. Одного разу її побачивши, хоче цей підступний і жорстокий князь оволодіти тим, що сподобалось. Але не така Меланка, щоб проміняти щире кохання на брязкіт золота. Відповідає вона на залицяння Ольшанського:

*Не для князів литовських чи німецьких
Моя дівоча воля – вільна я.)*

– скромність і доброзичливість;

– вірність у коханні до Івана Свічки;

– здатність на самопожертву.

(Вірна вона своєму Іванові, бо кохає його, і кохає щиро, заради нього ладна піти на все, навіть віддати своє життя. Тому і вмовляє Свічку, щоб не рвався він «до згуби», бо цим завдає її серцю болю. Але не боїться вона ні погроз князя Ольшанського, ні воєводи, тому і близька усім людям Подолу.

Наче повертається життя до цієї дівчини, коли почула відповідь воєводи: якщо вона донесе свічку незгаслою до в'язниці, де знаходиться її коханий, то звільнять його. Не може не зворушити трагічний шлях Меланки, шлях, коли вона береже більше, ніж власне життя, вогник свічі, який має врятувати життя Іванові.

Але не судилося Меланці бути разом з Іваном Свічкою, гине вона, хоч і на руках коханого. Гине через ненависного князя Ольшанського, який хотів силою домогтися кохання Меланки. Не пішла на це вірна дівчина, бо честь для неї – найголовніше, як і кохання. Її смерть запалила на боротьбу весь народ, смерть її обурює киян, і вони на чолі з Іваном Свічкою стають до борні за волю.)

5. Ставлення автора до образу Меланки.

(Сам автор у передмові до п'єси говорить: «Образ Меланки, дівчини, яка проносить тремтячий, але незгаслий вогник крізь бурю і терни своєї весільної ночі, є поетичним символом України, що із тьми віків та через стільки бур пронесла незгаслим вогник своєї волі й культури...»)

Висновки. Чи можна вважати злодійством здобуття Іваном Свічкою князівської грамоти в замку воєводи? Думаємо, що ні. Адже злодійство, крадіжка – це таємне привласнення чужих речей. А грамота не була власністю воєводи. І Свічка керувався не егоїстичними почуттями: *«Годі вже! Життя не пошкодую,/ А привілеї наші поверну».*

Отже, Образ Меланки – це образ України, яка через негоди та бурі пронесла невгасиме прагнення до волі, до незалежності, як пронесла сама Меланка непомітний вогник свічі.

Інсценізація уривків з драматичної поеми «Свіччине весілля» (діалог Івана Свічки та Меланки від слів «О, любий мій...» до слів «Як свічку тиху, засвічу і вкрию...»)

III. Рефлексивно-оцінювальний етап

Інтерактивна вправа «Мікрофон»

Чи досягли ми поставлених цілей на уроці?

Що нового я дізнався на уроці?

Чи легко «бути свічкою» в житті, освітлюючи своїми діями шлях іншим?

Чи проклали герої поеми місточки розуміння до наших сердець?

IV. Домашнє завдання

Прочитати драматичну поему «Ярослав Мудрий» Івана Кочерги; виписати цитати до образу князя.